

Romantisme x Napoleon Egypte was onderdeel van het Ottomaanse Rijk maar werd in feite al vele eeuwen geregeerd door de [Mamelukken](#), eerst onafhankelijk en sinds de 16e eeuw in naam van het Ottomaanse Rijk. De Mamelukken waren een soort militaire kaste die als [ridders](#) te paard vochten. De **expeditie van Napoleon naar Egypte (1798-1801)** was een invasie van [Egypte](#) en [Palestina](#) door **revolutionaire Franse troepen onder bevel van generaal Napoleon Bonaparte, de latere keizer Napoleon I.** De expeditie was geen succes. De [Britse](#) admiraal [Nelson](#) vernietigde de Franse vloot, waardoor de troepen van Frankrijk werden afgesneden. In 1799 vluchtte Napoleon terug naar [Parijs](#) om daar de macht in Frankrijk te grijpen. De expeditie duurde tot 1801, toen de laatste Fransen zich overgaven. Hoewel de expeditie weinig militair nut had, had zij wel grote betekenis voor de **kennis over het Oude Egypte.** Napoleon nam een aantal wetenschappers en kunstenaars mee die de [piramides](#) en andere overblijfselen van het Oude Egypte in kaart brachten. Ook werd de [steen van Rosetta](#) tijdens de expeditie ontdekt, waarmee de [hiërogliefen](#) eindelijk ontcijferd konden worden. In de geschiedenis van [Malta](#) was de expeditie een belangrijk omslagpunt: het einde van de eeuwenlange heerschappij van de [Maltezer Orde](#) en begin van de periode als Britse kolonie. Ook voor Egypte was het een belangrijk punt in de geschiedenis: de [Mamelukken](#), die het land eeuwenlang hadden geregeerd, werden weggevaagd en [Mohammed Ali](#) nam de macht in Egypte over. **In Europa leidde de expeditie tot een enorme gekte, de Egyptomanie, voor alles dat met Egypte te maken had.** Woningen werden ingericht met meubels en motiefjes in Egyptische stijl, en ook de kleding werd geïnspireerd door Egypte – zo kwam bijvoorbeeld de [tulband](#) in de mode (zie verder [Empirestijl](#)).

Napoleontische cultussen – **nationalistische gedachten** – escapisme – sehnsucht – **allusie op christus** – aftakeling mag gezien = nieuw in esthetica – gebroken moment / moment supreme = kloktijd en belevingstijd – landen / volken – architectuur – **egyptomanie** – politiek en artistiek genie (gevoel van de kunstenaar) – **geënceneerde werkelijkheid** – natuur & inspiratie (natuur voorbij) – nieuw historiestuk : **nieuwe soevereine staat** –

Wagner –1813 - 200 jr - **gesamtkunstwerk** (muziek/toneel/theater/woord / decordesigners/ kostuumdesigners) – nieuwe ritmen – **MUZIEKDRAMA** – **muziek in opvoedende zin** - afzetten tegen rationalistische benadering van kunst / gebaseerd op oer **mythologieën** = bedachte dingen geven identiteit aan natie - wortels zoeken – cultuur uit eigen natie moet erin zitten – muziek moet een verhaal vertellen – **PROGRAMMATISCHE MUZIEK** - nationale trots ter discussie – spirituele en filosofische lagen, niet ééndimensionaal – gaat om de kern van het mens-zijn – kunst en zingeving - Griekse drama's, oud germaanse context - : Walkure, Tristan en Isolde, Parsival, Ring der Nibelungen – goden, geesten, gedochten, Rijndochters - vertaling symbolisch en verklanken met symbolische inslag – **Leitmotieven**: personen en omstandigheden die in de muziek tot uitdrukking komen in een bepaalde muzieklijn - zwaar en opzweepend – techniektoepassingen om de muziek tot leven te brengen – mathematische berekeningen muziek - sfeer echt aanvullend op tekst - **gedwongen om de 'klank tot je te nemen'** = moet een fysiek effect hebben - uitvoering neemt je mee in een draaikolk, het gaat maar door, bijna over the top - appelleren aan jouw gevoelens om die van een ander te begrijpen – associaties – drama, afloop lijkt ongewis: goed en kwaad, jaloezie, angst: alles zit erin - zuivering als proces = **Dionysische catharsis = de kunstenaar bepaalt jouw catharsis!** – kunstenaar als redder- Hans Richter - antisemitisch - natiestaat Hitler blut und boden – herbepalen van landsgrenzen en monarchieën – **Ludwig II: Athene in Munchen**

Duitsland Semi constitutionele monarchie door de [Franse Revolutie](#) en de [Napoleontische oorlogen](#) had echter het [nationalisme](#) in Europa opgang gemaakt en kwam er vanwege de burgerij een roep om een nieuwe Duitse eenheidsstaat waarin de Duitse inwoners van het voormalige rijk opnieuw verenigd waren. In de [Frans-Duitse Oorlog](#) (1870/1871) streeden echter de Zuid-Duitse staten wel mee aan Pruisische zijde tegen [Frankrijk](#). Bismarck greep deze kans aan om uiteindelijk een Klein-Duitse vereniging te bewerkstelligen. Op [18 januari 1871](#) werd in de [Spiegelzaal](#) van het [Paleis van Versailles](#) [Wilhelm I van Pruisen](#) door de Duitse vorsten tot *Duits Keizer* uitgeroepen. Niet alles was hierbij van een leien dakje verlopen: Wilhelm aanvaardde de keizerlijke waardigheid slechts met tegenzin en de Beierse koning [Lodewijk II](#) was slechts na omkoping tot toetreden bereid gebleken. De facto werd de politiek tot 1888 gedomineerd door Bismarck, daarna meer en meer door Wilhelm II. Uit de rechten voor de keizer blijkt dat het rijk geen echte [constitutionele monarchie](#) was zoals Nederland en Engeland, waarbij de monarch in zijn macht wordt beperkt en gecontroleerd door de regering. In feite kon de keizer alle belangrijke staatszaken zelf beslissen *als* hij dat wilde. Keizer Wilhelm I maakte van zijn grondwettelijke rechten geen gebruik en bemoeide zich niet met de kanselier (Bismarck), zodat deze zijn stempel op het land en zijn politiek kon drukken. Wilhelm II maakte daarentegen volop gebruik van zijn grondwettelijke rechten en kon zo Bismarck terzijde schuiven en, door gebrek aan controlerende bevoegdheden van het parlement, zijn eigen wil opleggen aan de politiek. Wat betreft de internationale politiek stuurde Bismarck niet aan op verdere uitbreiding van Duitsland. Hij trachtte het nieuwe machtsevenwicht te bewaren. Door verschillende bondgenootschappen lukte het hem ervijand Frankrijk te isoleren. Hoewel de grenzen in Europa open waren, was er een ongebreidelde wedloop om de macht tussen de sterk op [nationalisme](#) stoelende staten van Europa. Op het diplomatieke vlak werd het beeld bepaald door wisselende bondgenootschappen, waarbij Duitsland tenslotte vrijwel geïsoleerd stond. Alleen [Oostenrijk-Hongarije](#) bleef een trouwe bondgenoot, maar dit rijk werd juist verzwakt door het opkomende nationalisme van de vele etnische minderheden. De [wilhelminische](#) periode was, vanwege al deze onderlinge irritaties, daarom een soort stilte voor de storm, die uiteindelijk door de gebeurtenissen op de [Balkan](#) tot uitbarsting zou komen. Na de [moord op Frans Ferdinand](#) vond de Driebond (Duitsland, Oostenrijk-Hongarije, Italië) zichzelf in de [Eerste Wereldoorlog](#) tegenover de Triple Entente. Het enthousiasme voor de oorlog was aanvankelijk groot, maar de prijs van de oorlog (= het uitblijven van de uiteindelijke overwinning en de voorheen ongekende verschrikkingen en massale slachtpartijen van de loopgraven), was erg hoog. De interne problemen die in alle Europese staten bestonden, vooral de sociale spanningen die werden opgeroepen door de grote armoede onder het [proletariaat](#), kwamen in Duitsland daardoor in alle hevigheid aan de oppervlakte. De geloofwaardigheid van het bewind brokkelde af. Matrozenopstanden in [Wilhelmshaven](#) en [Kiel](#) leidden in november echter tot de [Novemberrevolutie](#). nog op diezelfde dag de republiek uit die bekend zou worden als de [Weimarrepubliek](#). Wilhelm II week op 10 november uit naar Nederland.

Duitsland werd te laat een eenheid om nog werkelijk met de koloniale machten als het [Verenigd Koninkrijk](#), [Frankrijk](#), [Portugal](#), [België](#) en [Nederland](#) te kunnen wedijveren. Ze werden pas enigszins rendabel tegen de tijd dat de Eerste Wereldoorlog uitbrak. In deze oorlog werden, buiten Oost-Afrika, alle koloniën veroverd door de geallieerde tegenstanders van het land. Duitsland raakte met het [Verdrag van Versailles](#) in [1919](#) zijn koloniale rijk weer definitief kwijt.

Kunstenaar 19^e eeuw: authenticiteit – originaliteit – individuele sensibiteit - eigen gevoelens als wet - **het scheppende proces** - individualiteit – nieuwe opdrachtgevers – europa als buhne, maar wel nationalistisch – wereld bereizen – vrije wereldhandel – concurrentie – eigen leermeesters – kritiek op industrieel vervaardigde producten – reactie op massaproductie industrialisatie = niet oorspronkelijk – bildung = je onderscheiden van de massa - gesamtkunstwerk - **nieuwe thema's / gewone dingen** – invloed fotografie: in hoeverre geeft kunst de werkelijkheid weer? - vormprincipe wordt losgelaten – ik wens als kunstenaar iets mee te delen – inbreken in de lijn van eeuwigheid – het toevallige / het incidentele – het heden

19 eeuw: verandering van wijze van zijn – verandering van wijze van zien – eeuw van tegenstellingen: bedenk overal dus een andere kijk / consequentie bij!

Driehoek kunstenaar – bourgeoisiecultuur – volkscultuur

Ontdoen van elite en experts + ontdoen van esthetische normen = ontdoen van verhevenheidsideaal = ontdoen van culturele patronen

<p>ervaringen die mensen opdoen eeuw van paradoxen</p>	<p>kapitalisatie – industrialisatie – verstedelijking – utilitarisme – commercialisering</p>	<p>secularisering, verwereldlijking, ontdoen van patriarchale en parochiale gemeenschappen, chaotische van het stedelijke, samenleving opnieuw inrichten, modernisering van de samenleving, hoe je te verstaan als mens tegenover mens</p>
<p>opkomende volkscultuur</p>	<p>volksbeweging emancipatie vakbeweging bewustwording omkeerbaarheid bewustwording van gevoelens van zeggenschap bewustwording van mogelijkheden van interventie</p>	<p>popularisering van het imperialisme, uitgevonden ‘oude tradities’= nationalisme nationale identiteit, nationale eenheid culturele gebruiken legitimeren nationaal bewustzijn</p> <p>Reizschutz: beperken van de waarneming, escapisme, afstand nemen, oppervlakkigheid, fantasmagorie</p>
<p>opkomende consumptiemaatschappij</p>	<p>vermenging van politieke en consumptieve oogmerken. Dominantie geldeconomie. Exponentionele groei bankwezen en financieringsmaatschappijen</p> <p>INKOMEN</p> <p>Kunst: essentieel deel van mens- zijn wordt ontkend.</p>	<p>voortgangdenken, sociaal-culturele verhoudingen,</p> <p>andere manier van verhouden tot producten en goederen en economie. andere eisen aan producten</p> <p>nieuwe publieke domeinen (scholen, bibliotheken, musea, opera, boulevards, parken, café,.. consument en recreant: nieuw!</p>
<p>conformistische bourgeoisie selfmade prestigieus elegant degelijkheid, starre ethiek, puriteins,</p>	<p>nieuwe smaak en moraal</p> <p>vormgeven aan de dagelijkse realiteit, leven glans geven.</p> <p>PRESTIGE</p> <p>bekrompen burgerman</p>	<p>onzekerheid voor velen, opkomst arme arbeidersklasse. Veel subculturen: maatschappij gecategoriseerd (naar analogie van de natuur)(bankwereld, bouwwereld, warenhuiseigenaren, hoteliers, nouveau riche, nijverheid, middenstand, ...</p> <p>nachtwakerstaat.</p> <p>kloof publieke collectieve en privésfeer.</p> <p>geïnstitutionaliseerde anomie.</p>
<p>Wereld niet als een eindig en onbeheersbaar geheel zien</p> <p>Exotisme: zichtbare wereld dichtbij brengen = weerspiegeling van de menschheid, inclusief spelings van de natuur, eigen en vreemde gewoonten</p> <p>PANORAMISCHE BLIK (omdraaiing / panopticon: je wordt aan alle kanten bekeken)</p>	<p>orde opleggen aan de wereld, door haar op te delen in naties, bevestigen eigen wereldbeeld, drang normalisering, ‘abnormaal en normaal’: kennis potentiële bron van moraliteit</p> <p>➤ Gedrag reguleren: wat hoort (psychologie!)</p> <p>BESCHAVING: zelfbesef – natiebesef: dominante waarheid van de tijd als universeel beeld. = eigen wereldbeeld bevestigen</p>	<p>scharnierpunt wetenschap / vermaak – nieuwe iconografie = onderwijs over de wereld</p> <p>wereldtentoonstelling: totaalervaring: hoe ziet vooruitgang eruit = opgewekt geloof in de macht en de kracht van de moderne tijd. samenhang nu en blik op de toekomst. gekanaliseerde wedstrijd, maakbaarheid,</p>

<p>Bevordering van de vrede en verbroedering van volken</p>	<p>salons</p>	<p>verandert wereldbeeld, almachtfantasie = superieure identiteit</p> <p>gefragmenteerde werkelijkheid</p> <p>zowel museum als tentoonstelling: ruimtelijke uitwerking is reflectie van het visuele verhaal dat wordt verteld.</p> <p>Publieke ruimte voor de vrouw</p>
<p>Romantiek: man van de menigte, man in de menigte: rationalisme doet essentieel van mens-zijn tekort.</p> <p>'Publiek bezit' kwalitatieve verheffing / alledaagsheid een geheimzinnige glans geven, harmonie establishment, aansluiting zoekend bij bourgeoiscultuur.</p> <p>1850 Statement van moderniteit man voor de menigte epische visie, contemplatief; experimenteren exoot, utopist, artificiële wereld :</p> <p>>1870: uiting van articeiteit man tegenover de menigte: kunst weerstand tegen denksystemen, verlangen autonomie, emancipatie = eigen hand, autonoom</p> <p>ontdoen van esthetische normen: oneens met de disciplinerende macht en kracht van de moderniteit</p> <p>conflict individu / publieke wereld, destabiliserend, oppositie,</p>	<p>originaliteit nieuwe mythen regelloosheid</p> <p>verwijt Beaudelaire: vlucht uit de werkelijkheid; gebrek aan aandacht voor de zelfkant van de maatschappij; uitgaan van achterhaalde middeleeuwse saamhorigheid; air van onbegrepen genieo.</p> <p>Ironische bohemien: met zijn superieure kracht esthetiek creëren = moderne schoonheid. parodie op modaliteiten van de massacultuur. kunst volgt innerlijke drang, geen extern belang, gevoel, ook de zelfkant</p> <p>Avant gardes conflicterende opvattingen over kunst Kunst en cultuur verworden tot calculerend product / materialisme- pragmatisme / ongebreidelde fantasie</p> <p>Binnen gegeven grenzen de wereld verkennen van wat kan en wat niet kan, onvermoede orden en verbanden opzoeken, verzet tegen drang tot normalisering en heersende orde van 'normaal' te pareren.</p> <p>GAUGUIN</p> <p>Vorm geven aan zijn geesten zodat je een standpunt kunt innemen en er onafhankelijk van kunt worden , omslagpunt in lineaire benadering van kunsthistorische overdracht.</p>	<p>Vernieuwingsgezindheid: Het leven mee glans geven door mooie verhalen te vertellen, dichtelijk te maken, vernieuwde stedelijke omgeving op een artistieke wijze weergeven met een rijkdom aan middelen; publieke identiteit weergeven; tegenhang bieden in smaak en leefwijze van bourgeoisie.</p> <p>meer utopische wereld laten zien: zorg om sociale en grootstedelijke cultuur, het banale overstijgen. Menselijke maat en waardigheid. Tegenhang bieden in beeldtaal aan de bourgeoismaak en implicaties grootstedelijke cultuur. Het onbewuste en emoties vormgeven = vormgeven aan zijn geesten = omtoveren tot sublieme wereld. ironische dialoog met de massacultuur, stedelijke cultuur</p> <p>Omdraaiing, ontsnappen aan het toezicht en disciplinerend: Nieuwe gedachten, zaailingen van een opkomende nieuwe creativiteit</p> <p>a) Positief transformerend: Exoot, utopist, exacte kopieën van de natuur; experimenterende met materialiteit, momentum.</p> <p>b) Oppositie nemend: tegenstellingen en tegenstrijdigheden in het onderliggende individualisme aan de kaak stellen. Meer te doen om de geestelijke gesteldheid dan om de vorm en inhoud Goede kunst is ambigue, volgt innerlijke logica, geen extern belang. Leven is complexer, geladen met meer concepten en ideeën</p> <p>Mobiliseren van de directe gevoelens van de ontvanger</p>

	Wie heeft het recht de cultuur te duiden?	
Echte literatuur	Kunstcriticus: algemene opvattingen over kunst en conflicterende opvattingen over kunst: normatief, vaak autoritair, tand des tijd.	Lichte literatuur
hoogcultuur		laagcultuur
brede culturele agenda		zelfpromotie
studie en reflectie		kunst en cultuur tot calculerend product
verhevenheid		immoraliteit, misdaad, decadentie
bezinning erfahrung inzicht geheugen wijsheid		irrationele passies
civilisatie		materialisatie
utilitair en pragmatisch invullen van kunstenaarschap Overheidsprotectionisme Nationale commissie 1870: De smaak van het publiek	conservatieve salons / individualistische romantiek – anarchisme / gevechten avant gardes	ontdoen van keurslijf van respectabiliteit – niet geïnstitutionaliseerd platform van artistieke innovatie – openbaar debat over kunst

Kunstenaar 20^e eeuw: Nieuwe gedachtegangen – nieuwe mens – nieuwe wereld – kunst geeft idee van hoe het nieuwe gaat worden – abstraheren van gevoelens – zoeken naar de wortels van kleur, vorm, het wezenlijke van de dingen – tegen maatschappelijk aanvaarde normen = burgerlijk – verwerpen natuurgetrouwheid – verkenning van de veelvoudige gecompliceerde domeinen van de werkelijkheid – zelfverkenning van subjectiviteit – afschuw van wat aan mode onderhevig is – de toekomst: wij weten hoe de toekomst eruit ziet – internationalistisch – ambiance waarin kunst tot stand komt speelt grote rol – (met name Rusland : systeem van gelijkheid in plaats van uitbuiting – ideologieën (Rusland: door kunst wordt een mens een beter mens / kunst biedt mee oplossingen voor een probleem – verheerlijking fysieke kracht meer dan intellectuele kracht –

Le sacre du printemps – Parabel voor de moderne tijd – alles in dienst van de EXPRESSIE van de tekst - musical (low culture) opera (high culture) ballet - **Stravinsky** als componist – geschreven voor impresario Sergei **Diaghilev**, veel reizen en kunsttijdschriften verspreiden idee; reageren op Franse voorbeelden en beconcurreren: trots op Russische eigenzinnigheid, klaar om de wereld te bestormen. Wij zijn esteten, en kennen de Europese beeldende kunst en muziek – choreografie **Nijinski** die eerder **L'après midi du Faun** voor **Debussy** choreografeert in 1912 waarin hij zelf de hoofdrol danst in plaats van een vrouw én ook nog op blote voeten! En tart ook andere regels van het klassieke ballet: abrupte wendingen, hoekige stuiptrekkende bewegingen, archaisch maar met een erotische ondertoon en daarom controversieel, niet het zwaartekracht tartende vliegen a la Zwanendans, stampen op de aarde als om de aarde te doen splijten, a la eisen van het machinetijdperk = beeld van de Russische lente – **Roerich** als expert in oude sagen en volkskunst - design kostuum en decor **Leon Bakst** – Satie en **Debussy** zijn goede vrienden - lancering Ballets Russes in Parijs in Champs Elysees nieuwe theater in 1913 - publiek bestaande uit de bourgeoisie verwachtend een avond met mooie muziek en een groep bohemieus **avant garde** **achtig** dus een hoop gedoe oproepend, want nieuwe choreografie en nieuwe muziek met nieuwe ritmes, nieuwe tonaliteiten en **bitonaliteiten**, **ritmes van machines** en dissonanten en **nieuwe nootcombinaties** met verwerking van folkloristische elementen in een 99 koppig gezelschap, reikwijdte oprekken wat in de muziek is toegestaan, veel groter dan gebruikelijk in het theater en past amper in de orkestbak, vierhandig ook gespeeld samen met **Debussy**, al ontkent Stravinsky dat zelf – nu als concertachtig aangeduid en erg invloedrijk in de 20^e eeuw - primitieve rituelen om de komst, de kracht en creativiteit van de lente te vieren waarin een jong meisje is uitverkoren als slachtoffer en zich dood danst - de dans van de abdicatie / de wijding van de aarde door de paus / de raad van de wijze ouderen / de sacrale dans tot de dood / offer aan de God van de lente - **impliciet pessimistische visie op het menselijk bestaan**, die de welwillendheid van 19^e eeuwse geloof in de natuur en de autonomie van het individu onderuit haalt; beschaving is een onderdrukkend en geïnstitutionaliseerd geweten, waarvan de last ons opzadelt met psychische onvrede; **aanval op zelfgenoegzame van de mens, overgeërfde ideeën over ballet, muziek, samenleving en religie; de broosheid van de cultuur het primitieve karakter van de mens: aards en ruw** – nieuwe weg om om te gaan met metafysische, niet het Hemelse, maar de aardse reactie daarop (Ilja Reping al in 1874: protest tegen jaarlijks

academisch thema: wat heeft dat nu met het hier en nu te maken. Kunst moet aansluiten bij het leven – de natuur wordt jaarlijks herboren, maar de mens heeft maar één ronde, één kans; ook een verwijt aan samenleving: het negeren van de voorouders. Apollinistische deugden zijn: zelfbeheersing en gelijkmoedigheid - de reacties gaan van Barbaars tot Superb – liefhebbers van Wagner, getuige een bezoek aan Parsifal in Bayreuth - volksmuziek, zoektocht: niet zozeer vanuit nationalistisch perspectief, maar puur om de oorsprong van de muziek Stravinsky en Nijinsky als ballingen van Rusland na 1920 – inspiratiebron voor Edvard Varese en Copland – alles wat uit Rusland komt raakt in de mode, gesamtkunstwerk: denkend vanuit de idee vanuit verschillende disciplines als één kunstvorm functioneren.

Veel ismen en wendingen; Gemeen: tot aan sociaal realisme experimenteren

- Aankondiging van het nieuwe, gevoel dat er veel buiten het bevattingsvermogen blijft.
- De massa betrekken bij het geheel;
- Verwerpen natuurgetrouwheid; tegenbeweging fotografische benadering; kunst los van het letterlijke, van het sec anekdotische;
- Verwerpen academische regels;
- Expressietheorieën van woord en klank, méér dan beeldend;
- Emancipatoir = dissonanten, de dissonans van vandaag is de consonant van morgen;
- Relatie tussen binnen en buiten (niet gescheiden); de hele ruimte bekijken (Wagner ook al), maar niet alleen wat betreft theater;
- Conceptuele: de genese is eigenlijk al genoeg; balans van de beeldende middelen, de essentie, wat iets anders is dan de afbeelding van de werkelijkheid. Het gaat niet om de werkelijkheid, de intrinsieke kracht van een schilderij. Gedachte vormgeven, niet zozeer een stijl;
- Kunstenaar is soeverein: zelf de wetmatigheden in het kunstwerk ontdekken, bepaalt zelf de mate van abstractie;
- Kunst als laboratorium, nieuwe materialen, nieuwe klankkleur;
- Artistieke kwaliteit x boodschap = krachtiger.

Kunst met een boodschap, universele werking van kunst

Pessimisme; overmacht van de machine, de druk op de massa op de enkeling. Chaos, doorzettende secularisatie, spanningen aanloop oorlog, zoeken naar afzetmarkten doorschietend imperialisme.. Mensen eerst blij met de oorlog, zien het als een oplossing voor hun problemen en betere omstandigheden. Verwarring: er wordt op meerdere manieren naar de werkelijkheid gekeken. Als gevolg daarvan ontstaan ideologieën over de werkelijkheid. Kunstenaars brengen ontredde in beeld, visualiseren het verzet tegen de bestaande orde of tonen de drang tot een nieuwe ordening. Mens kan zich verheffen dankzij baanbrekende wetenschappen zoals psychoanalyse en dankzij technologieën, beide voer voor denken. Kunstenaar is autonoom. Meer een accent vanuit zichzelf dan dat het uit de dingen zelf voortkomt. Het gaat meer om de persoonlijke weg die in een werk zichtbaar wordt. De industrialisatie heeft de gevoeligheid voor natuurlijke authenticiteit aangetast. Meer over de eigen grenzen kijken. Invloeden van Rusland, Afrika, Azië, Noord Amerika. Volkenkundige musea. Veel invloeden: volksmuziek, jazz, luchtige opera, seriële muziek, lawaaimuziek. In film loslaten van realiteit ook, daarbij beeldende kunstenaars van groot belang. Tweedeling hoog- en laagcultuur, beschaafd en minder beschaafd kunst en vermaak, is deels eindig.

Autonoom: creatieve grondfuncties van elkaar losmaken.

Structuur, gevoel, fantasie. Door menging zijn eigen beeldtaal creëren. Regelmatig sprake van een controversie tussen de meer rationeel-zakelijke en de meer mystieke opvatting.

- Formaliseren en abstraheren. Duidelijkheid en de helderheid van vorm. Die vorm die aan het wezen ten grondslag ligt. Meer de transparantie van het materiaal. Zoeken naar de oervorm. Primair onderzoek op vorm, op structuur, verzelfstandiging van de vorm. Het object als onderdeel van zijn omgeving. Nieuwe ordening: nadrukkelijk bezig met maat, ritme en verhoudingen. Bauhaus: Vormgeven aan de omgeving van de mensen. Arbeider en huisvrouw de nieuwe tijd binnenloodsen. Combinatie ambacht en kunst producten met een nieuwe vormgeving. Synthese vorm en functie. Visuele toegankelijkheid, helderheid, overzichtelijkheid, goed te onderhouden. Van onderzoeker van vormen naar ontwerper van vormen en designer. Stijl: zoeken naar essentie. Wat zijn de basale realiteiten van het universum. IJzer en glas als eigentijds materialen met een grote mate van gebruiksfunctie. Zonder een link naar het verleden.
- Fysionomen, expressieve kracht geven. Mogelijkheden van gevoelsuitdrukking. Gevoelsuitdrukking van de maker is richtinggevend. Geen zorgvuldige modellering of perspectief of nauwkeurig afgestemd onderling kleurgebruik. Dit leidt maar af van de impulsiviteit. Het innerlijke leven van de mens speelt zich

af in het onderbewuste. Schreeuw om existentie en schilderen een te laten zijn. Kadinsky: voorstelling leidt af, kleur is klank. Het gaat erom de innerlijke beleving op een doeltreffende manier over te laten komen op de toeschouwer. Beeldende kunst en theater gaan daarom een synthese aan. Opkomst cultuurindustrie, amusementsindustrie, film, theater, zelfstandige gezelschappen.

- Symboliseren, nieuwe beelden. Fotografie, radiografie, microscoop laten nieuwe realiteiten van de werkelijkheid zien. Het rijk der fantasie, dromen en demonen. Kunst is iets spiritueels, het zintuiglijk waarneembare overstijgend. Diepe en raadselachtige betekenis van dingen. Vanuit onbewuste drijfveren ontstaat de voorstelking, veelal vergezeld van ongebruikelijke vormtaal of ongebruikelijke omstandigheden. Of onlogische of tegenovergestelde elementen. Bevrijding van de menselijke geest, een mentaliteitsverandering of eigen ego onderstreping. Klassieke logica werkt niet. Het onbekende achter de grens van het voorstelbare.
- Sterke wens de brug van tradities met het verleden af te breken
- Verlangen Europees te zijn, weergave brede internationale culturele interesse
- Kunstenaar geeft plicht de Europese samenleving weder op te bouwen, alles doen om herhaling te voorkomen (klasseloos en zonder grenzen) en met kunst de toekomst te duiden; creatieve vermogens niet in staat van het kunstmatige en denkbeeldige, maar van de tastbare, materiele wereld om hen heen.
- Innerlijk te verkennen en daar de bron te vinden.
- Verwerpt kleinburgerlijke mentaliteit en brengt dit beeldend.

Een betere tijd, met een nieuwe mens.

Een kosmopolitische stroming ondanks regionale en nationale verschillen: een betere tijd voor iedereen is de inzet. Italië: teken van hoop, socialisme en burgerlijkheid struikelblok naar de toekomst. Technische vernieuwingen karakter van de moderne tijd. Oorlog hoort er nu eenmaal bij. Rusland; op de praktijk gerichte kunstenaars via toegepaste kunsten en architectuur nauw betrokken bij de wederopbouw. Ma de afloop van de burgeroorlog, 1921, creatieve kwaliteiten alleen nog in dienst van de typografie en industriële vormgeving. Duitsland: Weimar stimulerend klimaat Malaise 1930: teruggrijpen naar culturele hoogtepunten geworteld in het Germaanse volk. 1933 Reichskulturkammer, 1939: Schandschau, Expressionisme verboden als gelijkstelling met uiten politiek progressieve ideeën en politiek protest, functionalisme (Bauhaus) wordt gezien als een architecturale weerslag van marxistische ideeën. Dada: anti-gevestigde-orde mentaliteit, burgermaatschappij verantwoordelijk voor verrotting, ook oorlog, revolutie en mechanisatie zijn kleinburgerlijk. Lang leve het toeval en het ongeordende. Surrealisten: burgermaatschappij doet mensen tekort, gericht op de bevrijding van de menselijke geest, daarom sympathie voor het communistische.